

суспільства. Вона базується на системі полікультурних знань, умінь, навичок, інтересів, потреб, мотивів, цінностей та забезпечує ефективне вирішення поставлених завдань у процесі полікультурної взаємодії з представниками різних соціальних груп, національностей, рас, релігійних конфесій [4].

О. Зеленська трактує полікультурну компетентність як комплексну професійно-особистісну якість, що забезпечує здатність людини взаємодіяти з представниками інших культур на засадах взаємоповаги й взаєморозуміння та ефективно виконувати поставлені завдання в умовах полікультурного середовища [3].

Проаналізувавши окремі підходи до трактування даного поняття, встановлено, що «полікультурна компетентність» більшістю сучасних науковців розглядається як певна характеристика особистості у процесі професійної підготовки, що на нашу думку не повністю розкриває її суть. Пропонуємо власне розуміння поняття «полікультурна компетентність» як синтезу знань про політику, релігію та культуру, які формуються через сприйняття особистістю політичних, релігійних та культурних поглядів, і відповідно розвивається через систему знань, умінь і навичок, толерантного та мирного співіснування в умовах полікультурного та глобалізованого світу.

Вважаємо, що полікультурну компетентність також слід розглядати в контексті полікультурної освіти та професійної компетентності майбутнього учителя. Полікультурна компетентність майбутнього вчителя визначається як здатність особистості гармонійно реалізовувати полікультурні компетенції, володіючи сумою полікультурних знань та мовленнєвими навичками, адекватно і дипломатично налагоджувати процес міжкультурної взаємодії, толерантно ставитись до людей різних національностей з метою кваліфікованого вирішення професійних завдань.

Таким чином, нині існує низка поглядів, щодо тлумачення поняття «полікультурна компетентність», однак більшість науковців розглядають її як характеристику особистості, а потім уже як систему знань, цінностей, переконань. Ураховуючи сучасні тенденції підготовки учителів географії вважаємо, що полікультурну компетентність в першу чергу слід розглядати як синтез знань про політику, релігію та культуру, на основі яких формується ставлення особистості та її професійні якості.

Список використаних джерел

1. Василенкова И. В. Развитие поликультурной компетентности учителя в условиях последиplomного образования : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. СПб, 2006. 27 с.
2. Гончаренко Л. А., Зубко А. М., Кузьменко В. В. Развитие поликультурной компетентности педагогов загалноосвітніх навчальних закладів: навч. посіб. Херсон : РІПО, 2007. 176 с.
3. Зеленська О. М. Формування полікультурної компетентності курсантів вищих військових навчальних закладів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. ... дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2012. 19 с.
4. Щербаківа А. В. Формування полікультурної компетентності у студентів-медиків у навчально-виховному процесі вищого медичного навчального закладу : автореф. ... дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2015. 20 с.

Тетяна БОНДАРЕНКО

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ У ХХІ СТОЛІТТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЙОГО ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Питання підвищення кваліфікації стосується усіх сфер людської діяльності. Педагог же, як передовий носій нових знань, має чи не в першу чергу поліпшувати свої

професійні якості, удосконалювати власні знання, уміння й навички. Більше того, питання підвищення кваліфікації вчителів є їхнім обов'язком відповідно до чинної нормативно-правової бази України.

Так, відповідно до частини 2 статті 54 та частини 6 статті 18 Закону України «Про освіту» [1] кожен педагогічний працівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний підвищувати власний професійний рівень, педагогічну майстерність, підвищувати свою кваліфікацію. Мається на увазі опановування новими та вдосконалення вже набутих компетентностей у межах своєї професійної діяльності або галузі знань.

Процедура підвищення кваліфікації регламентується статтею 59 Закону України «Про освіту» [1] та Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [3]. Відповідно до першого нормативно-правового акту усі педагогічні та науково-педагогічні працівники мають на постійній основі займатися самоосвітою, брати участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-яких інших видах і формах професійного зростання. До таких, зокрема, належать вебінари, семінари, тренінги, практикуми, лекторії, професійні майстерні, сертифікаційні програми, майстер-класи тощо. Освітняни можуть підвищувати кваліфікацію у закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою, а також в інших суб'єктах освітньої діяльності, фізичних та юридичних осіб. У першому випадку результати підвищення кваліфікації не потребують окремого визнання і підтвердження. У разі ж здобуття освіти в інших закладах, результати мають бути визнані окремим рішенням педагогічної (вченої) ради. За умови проходження підвищення кваліфікації з відривом від освітнього процесу, за працівником зберігається місце роботи (посада) зі збереженням середньої заробітної плати.

Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників є більш деталізованим. Зокрема уточнюється, що науково-педагогічні працівники можуть підвищувати кваліфікацію і за межами України (крім держави, що визнана Верховною Радою України державою-агресором чи державою-окупантом) (пункт 5 Загальної частини документа). У Порядку регламентовано процедуру планування підвищення кваліфікації працівників закладу освіти (здійснюється у два етапи: 1) перспективне планування у поточному році на наступний календарний рік шляхом затвердження педагогічною радою орієнтовного плану підвищення кваліфікації; 2) після затвердження в установленому порядку кошторису закладу освіти на відповідний рік у межах 15 календарних днів з дня отримання зазначеної інформації кожен педагогічний та науково-педагогічний працівник, який має право на підвищення кваліфікації за рахунок зазначених коштів, подає керівникові відповідного закладу освіти пропозицію до плану підвищення кваліфікації на відповідний рік: тему (напрямок, найменування) відповідної програми, форми, тривалість, суб'єкта (суб'єктів) підвищення кваліфікації, вартість підвищення кваліфікації або безоплатний характер надання такої послуги (пункт 17). Звернуто увагу на обсяг підвищення кваліфікації. Так, протягом п'яти років він не може бути меншим ніж шість кредитів ЄКТС (пункт 23); обсяг підвищення кваліфікації шляхом участі педагогічного або науково-педагогічного працівника у програмі академічної мобільності зараховується в межах визнаних результатів навчання, але не більше ніж 30 годин або один кредит ЄКТС на рік (пункт 27) [3].

У зв'язку з запровадженням в освітній процес Концепції «Нова українська школа» [6], були внесені певні зміни до процедури підвищення кваліфікації педагогів. Зокрібно, на другому етапі (2019–2022 роки) реалізації Концепції створюється нова система підвищення кваліфікації вчителів і керівників шкіл.

Служба освітнього омбудсмена підготувала роз'яснення щодо удосконаленої процедури проходження підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників відповідно до НУШ [8]. У статті звернуто увагу на те, що у зв'язку із

запровадженням карантинних обмежень педпрацівники змушені проходити курси підвищення кваліфікації дистанційно, що потягнуло за собою надмірну витрату позаробочого часу через поєднання проведення уроків із використанням дистанційних технологій і проходженням курсів підвищення кваліфікації.

Принагідно зазначимо, що питання фінансування процедури підвищення кваліфікації регламентується також Постановою «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа”», затвердженою Кабінетом Міністрів від 4 квітня 2018 р. № 237 [2].

Відповідно до концепції Нова українська школа вчителі (наразі лише початкових класів) мають проходити так звану «сертифікацію», що регламентується відповідним Положенням про сертифікацію педагогічних працівників [5]. Відповідно до цього документа участь у сертифікації проводиться виключно на добровільних засадах і складається з трьох послідовних етапів:

1) незалежного тестування учасників сертифікації (проходить у форматі ЗНО, організоване Українським центром оцінювання якості освіти та регіональними центрами. Тематика питань – різнопланова (загальноосвітні теми, основи педагогічної майстерності, історія педагогіки та методика викладання дисциплін, особібно знання Концепції НУШ);

2) самооцінювання учасниками сертифікації власної педагогічної майстерності (тестування зі 100 питань, за результатами чого учасник сертифікації отримує кругову діаграму за десятьма ключовими компетентностями. Метою самооцінювання є відстеження та оцінювання учасником сертифікації динаміки особистісного зростання та індивідуального розвитку, виявлення сильних та слабких сторін власної професійної діяльності, осмислення досягнутого та проектування подальшого професійного вдосконалення [7]. Тобто, іншими словами, основне призначення такого само оцінювання – дати можливість педагогу усвідомити, у чому він має прогалини, виявити його сильні та слабкі сторони як професіонала своєї справи);

3) вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (містить три підетапи, а саме: 1) відвідування 2 уроків (в онлайн режимі за допомогою сервісу Zoom або ж оффлайн урок відвідує двоє експертів з іншої області); 2) самопрезентація (у довільній формі за вибором самого учасника сертифікації); 3) інтерв'ю з експертами (уточнюються моменти, не побачені експертами на уроках та під час самопрезентації). Максимум педагог може отримати 150 балів за третій етап.

Аналіз окреслених документів дає підстави стверджувати, що питання самоосвіти педагога шляхом проходження курсів, сертифікаційних програм, тренінгів, колоквиумів тощо є необхідною складовою для проходження атестації й підвищення кваліфікації. А стрімкий перехід на дистанційну форму навчання у зв'язку з всесвітньою пандемією, що ще раз потвердив необхідність цифровізації усіх сфер життя людей, особібно й освітньої галузі для забезпечення якісної та доступної освіти в сучасних життєвих реаліях, переорієнтував самопідготовку педагога в русло комп'ютерних технологій. Тому вважаємо за доречне представити перелік освітніх платформ для проходження такого навчання для керівників закладів освіти, учителів ЗЗСО, викладачів ЗВО, педагогів-практиків та зацікавлених осіб.

1. Дія. Цифрова освіта (<https://osvita.diia.gov.ua>) – платформа для поліпшення цифрової грамотності.

2. Освіторія – онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні (<https://osvitoria.media/tag/pidvyshhennya-kvalifikatsiyi-vchytelya/>).

3. Edera – студія онлайн-освіти (<https://www.ed-era.com>).

4. Prometheus – український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів (<https://prometheus.org.ua>) (окрім курсів для освітян має актуальний контент для державних службовців, підприємців).

5. Освітній проєкт «НаУрок» (<https://naurok.com.ua>).

6. Національна освітня платформа «Всеосвіта» (<https://vseosvita.ua>).

Ці платформи пропонують широкий спектр форм і методів для підвищення кваліфікації вчителя (інтенсиви, курси, семінари, лекторії, практикуми, творчі майстерні, вебінари, конференції). Педагог обирає зручний саме для нього формат роботи, напрям (практичні прийоми, ІКТ, інтегроване навчання, креативне та критичне мислення, робота закладу освіти й інші), а за результатами успішного проходження навчання отримує свідоцтва, що потверджують професійне зростання.

Бачимо, що процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників в Україні зараз перебуває на етапі реформування відповідно до концепції НУШ, та його основна мета залишається незмінною – виявлення й заохочення висококваліфікованих, компетентних педагогічних працівників, професіоналів своєї справи, що постійно самовдосконалюються, опановують нові методики навчання й виховання та ефективно впроваджують їх у свою діяльність.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 21.10.2021).

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти “Нова українська школа”» від 4 квітня 2018 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-п#n21>] (дата звернення: 21.10.2021).

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п#Text>] (дата звернення: 21.10.2021).

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про сертифікацію педагогічних працівників» від 24 грудня 2019 р. № 1094. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesenmin-do-polozhennya-pro-a1094?fbclid=IwAR046zs5C7fiUsggaaoJMGxVCObVW3DAv_0olxkiyprq5tYL73p-RzmuUc (дата звернення: 21.10.2021).

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників» від 27 грудня 2018 року № 1190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-п#n16> (дата звернення: 21.10.2021).

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року» від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-р#n8> (дата звернення: 21.10.2021).

7. Сертифікація вчителів: нова анкета самооцінювання. URL: <http://osvita.ua/school/teacher-certification/82124/> (дата звернення: 21.10.2021).

8. Що потрібно знати педагогу про підвищення кваліфікації. Освітній омбудсмен України. URL: https://eo.gov.ua/shcho-potribno-znaty-pedahohu-pro-pidvyschennia-kvalifikatsii/?fbclid=IwAR09mCSWAxC4aZGNiJh5IJTBI74NOQHbUC1vvp_wBvgljdC2GehE2iwP8ac (дата звернення: 21.10.2021).